

Verlag themabijeenkomst data delen

Eerste analyse van casussen, patronen en vervolgvraagstukken

Bijeenkomst

Themabijeenkomst data delen

Datum

28 mei 2026

Van

Bas Kruiswijk
Janneke Suijker

Deelnemers

[DUTCH](#)

[NOLAI](#)

[Impuls Open Leermateriaal](#)

[Edu-V](#)

[Npuls](#)

MBO Digitaal

SURF

Kennisnet

Edustandaard

OCW

DUO

Dagvoorzitter

Robbert Brouwer

Johan Jeuring

Dennis Heringa

Edwin Verwoerd

Corneel den Hartogh, Peter Leijnse, Frank van Rooij

Joël de Bruijn

Menno Scheers, Patrick van der Veer,

Michael Go, Arie van Nistelrooij

Dirk Linden

Janneke Suijker

Lucas van der Meer

René Berken

Bas Kruiswijk

1. Inleiding

1.1 Doel van de bijeenkomst

Deze themabijeenkomst data delen is georganiseerd als vervolg op de eerdere architectuurdagen met de groeifondsprogramma's. In die bijeenkomsten is geconstateerd dat er binnen en tussen de verschillende programma's veel raakvlakken, afhankelijkheden en mogelijke overlap bestaan. Tegelijkertijd werken de programma's aan opgaven die sterk met elkaar samenhangen: onderwijsvernieuwing, flexibilisering, skills, digitale leermiddelen, leerdata, publieke voorzieningen, arbeidsmarktinformatie en sectorale samenwerking.

De eerdere architectuurdagen lieten zien dat er behoefte is aan meer gezamenlijke ordening. Niet om alle initiatieven centraal te sturen, maar om te voorkomen dat vergelijkbare vraagstukken op verschillende plekken los van elkaar worden opgelost. Edustandaard heeft daarbij een faciliterende rol: het bijeenbrengen van partijen, het expliciteren van samenhang en het helpen vertalen van praktijkvragen naar architectuur, standaarden en bestuurlijke afspraken.

Een van de thema's die uit de eerdere bijeenkomsten naar voren kwam, was het federatief datastelsel. In deze themabijeenkomst is dat onderwerp concreter gemaakt onder de noemer data delen. De centrale vraag daarbij was:

Hoe organiseren we het delen, combineren en hergebruiken van data in het onderwijs over organisatiegrenzen heen, op een manier die bestuurlijk, functioneel en technisch houdbaar is?

De presentatie en dit verslag van de themabijeenkomst zijn te vinden op de website van Edustandaard: https://www.edustandaard.nl/standaard_bijeenkomsten/themabijeenkomst-data-delen/

2. Data delen als feedbackmechanisme in de onderwijsketen

De bijeenkomst startte vanuit de gedachte dat data delen vooral van belang is aan het begin van de onderwijsketen: bij het definiëren van onderwijs. In die fase kunnen actuele inzichten over arbeidsmarktontwikkelingen, maatschappelijke opgaven, sectorale veranderingen en leerbehoeften helpen om onderwijsaanbod sneller en beter te laten aansluiten op wat nodig is.

In de discussie werd het vraagstuk echter breder getrokken. De aanwezigen zagen data delen niet alleen als ondersteuning voor de definiëeringsfase of voor beleidsvraagstukken, maar als een feedbackmechanisme voor de hele onderwijsketen. Data ontstaat in alle onderdelen van het onderwijsproces en kan, mits goed ontsloten en verantwoord gebruikt, breder gebruikt worden dan voor alleen beleidsvraagstukken.

De hieruit volgende werkdefinitie is: het verzamelen en delen van (waar mogelijk geaggregeerde) informatie uit het hele ketenproces ten behoeve van feedback, verbetering en beleid.

Daarbij gaat het om twee typen data. Ten eerste data die ontstaat binnen het onderwijsproces zelf, zoals gegevens over onderwijsaanbod, deelname, leeractiviteiten, voortgang, resultaten, begeleiding en certificering. Ten tweede data van buiten het onderwijsproces, bijvoorbeeld van publieke partijen zoals CBS, andere ministeries, sectororganisaties of arbeidsmarktpartijen.

Data delen gaat niet alleen om het technisch uitwisselen van bestanden of gegevens via systemen, maar om het verantwoord beschikbaar stellen, vindbaar maken, combineren en hergebruiken van data tussen organisaties. De concrete vraag voor de rest van de sessie hebben we opnieuw geformuleerd als:

Hoe kunnen we de data gebruiken die we in de keten hebben, om de hele keten beter te maken?

3. Besproken casussen en toepassingsrichtingen

De bijeenkomst werd concreet gemaakt aan de hand van verschillende casussen en toepassingsrichtingen. Deze voorbeelden laten zien dat data delen op meerdere plekken in de onderwijsketen relevant is.

3.1 Datagedreven simulatieonderwijs in de zorg

Stichting DUTCH werkt aan de modernisering van praktijkleren in de zorg door middel van fysiek, digitaal en XR-simulatieonderwijs. Binnen deze context ontstaat een concrete behoefte om leerdata uit simulaties te benutten voor Learning Analytics.

Het gaat bijvoorbeeld om data over uitgevoerde handelingen, foutpatronen, reactietijden, besluitvorming, voortgang en behaalde competenties. Door deze data te analyseren kunnen leerprocessen worden verbeterd, kunnen simulatiemodules beter worden afgestemd op individuele leerbehoeften en kan onderzoek worden gedaan naar de effectiviteit van simulatieonderwijs.

De casus laat zien dat data delen waardevol kan zijn wanneer leerdata niet alleen binnen één instelling wordt gebruikt, maar geanonimiseerd en gestandaardiseerd ook tussen instellingen kan worden vergeleken. Daardoor ontstaan mogelijkheden voor gap analysis, het aanbevelen van passende simulatiemodules, benchmarking, adaptieve simulaties en kwaliteitsverbetering op grotere schaal.

Tegelijkertijd maakt de casus duidelijk dat hiervoor duidelijke afspraken nodig zijn over bronhouderschap, dataleveranciers, data-afnemers, doelbinding, governance, semantiek, technische standaarden en hergebruik van inzichten.

3.2 Skills, arbeidsmarktbehoefte en onderwijsaanbod

Een tweede toepassingsrichting betreft de verbinding tussen onderwijsaanbod, skills en arbeidsmarktbehoefte. Als onderwijs sneller moet kunnen inspelen op veranderende sectoren en beroepen, is inzicht nodig in zowel de vraagkant als de aanbodkant.

Aan de vraagkant gaat het bijvoorbeeld om data over arbeidsmarktontwikkelingen, sectorale transitie, regionale tekorten en veranderende skillsbehoeften. Aan de aanbodkant gaat het om data over opleidingen, leeruitkomsten, competenties, modules en behaalde resultaten.

Door deze werelden beter met elkaar te verbinden, kunnen onderwijsinstellingen en sectorpartners gerichter bepalen waar vernieuwing nodig is. Daarbij is standaardisatie van skills, competenties en onderwijsaanbod een belangrijke randvoorwaarde. Zonder gedeelde taal is het moeilijk om data uit verschillende bronnen betekenisvol te combineren.

3.3 Leerdata uit verschillende platformen

Een derde toepassingsrichting betreft het combineren van leerdata uit verschillende platforms en systemen. Studenten en professionals maken gebruik van uiteenlopende leeromgevingen, leermiddelen, simulaties en applicaties. Daardoor ontstaat voortgangsinformatie op meerdere plekken.

De wens is om deze informatie beter te kunnen combineren, bijvoorbeeld zodat een student of professional op één plek inzicht krijgt in de eigen voortgang. Op geaggregeerd niveau kan dezelfde data waardevol zijn voor begeleiding, kwaliteitsverbetering, onderwijsontwikkeling en beleidsinformatie.

Deze casus laat zien dat standaardisatie op microniveau nodig is om op macroniveau betrouwbare inzichten te kunnen genereren. Uniforme codering van voortgangsinformatie, metadata, leeractiviteiten en leeruitkomsten is daarvoor essentieel.

3.4 Skills en leeruitkomsten voor de groene waterstofeconomie

Deze casus is per mail nagestuurd en hebben we toegevoegd aan het verslag om een goed beeld te geven van actuele initiatieven op het vlak van data delen. Het groeifondsprogramma GroenvermogenNL richt zich op het versnellen van de transitie naar een groene waterstofeconomie. Naast technische innovatie zijn daarvoor voldoende professionals nodig met de juiste kennis en vaardigheden. De human capital agenda van GroenvermogenNL richt zich daarom op de verbinding tussen onderwijs, bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen.

In deze casus ontstaat de behoefte om data over gevraagde skills uit vacaturebanken en arbeidsmarktbronnen te verbinden met data uit het LLO-onderwijs, zoals leeruitkomsten, modules en scholingsaanbod. Door deze gegevens te combineren, kunnen onderwijsinstellingen en sectorpartners beter bepalen welke kennis en vaardigheden nodig zijn, waar hiaten zitten en hoe professionals gericht kunnen worden bij- of omgeschoold.

De casus laat zien dat data delen ook relevant is in de wisselwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Voor transitieopgaven is een korte feedbackloop nodig tussen innovaties, veranderende werkpraktijken, gevraagde skills en passend onderwijsaanbod. Dit vraagt om afspraken over de betekenis van skills, de beschrijving van leeruitkomsten, de koppeling tussen vacaturedata en onderwijsdata en de governance van data-uitwisseling tussen publieke en private partijen.

4. Eerste analyse

De bijeenkomst had vooral een verkennend karakter. Er zijn nog geen definitieve conclusies getrokken over de inrichting van data delen in het onderwijs, maar uit de bespreking van de verschillende casussen komt wel een duidelijke lijn naar voren. De casussen verschillen in domein en toepassing, maar laten vergelijkbare vragen zien over behoefte, rollen, vertrouwen, betekenis, techniek en borging.

4.1 Begin bij de behoefte, niet bij de dataset

Een eerste inzicht is dat data delen niet moet beginnen bij de beschikbare dataset, maar bij de behoefte. De centrale vraag is steeds: welk probleem moet worden opgelost, welke beslissing of verbetering wordt ondersteund en welke data is daarvoor nodig? Pas wanneer de toepassing helder is, kan worden bepaald welke gegevens relevant zijn, welke kwaliteit nodig is, op welk aggregatieniveau data moet worden gebruikt en onder welke voorwaarden hergebruik verantwoord is.

4.2 Maak rollen en verantwoordelijkheden expliciet

Een tweede inzicht is dat data delen vraagt om expliciete rollen en verantwoordelijkheden. In de besproken casussen zijn vaak meerdere partijen betrokken: onderwijsinstellingen, publieke partijen, sectorpartners, leveranciers, studenten, professionals en werkgevers. Daardoor is niet altijd vanzelfsprekend wie bronhouder is, wie data beschikbaar stelt, wie data afneemt en wie verantwoordelijk is voor beheer, governance en gebruiksvoorwaarden. Bovendien kan dezelfde partij in de ene casus dataleverancier zijn en in een andere casus data-afnemer. Dit maakt het noodzakelijk om per toepassing scherp te benoemen welke partijen welke rol vervullen.

4.3 Organiseer vertrouwen bestuurlijk én technisch

Een derde terugkerend punt is vertrouwen. Data delen vraagt om organisatorisch én technisch vertrouwen. Organisatorisch vertrouwen gaat over afspraken, mandaat, verantwoordelijkheden, transparantie, toezicht en naleving. Technisch vertrouwen gaat over identificatie, authenticatie, autorisatie, logging, beveiliging, toegangsbeheer en controleerbaarheid. Wanneer data tussen organisaties wordt gedeeld, is het niet voldoende dat de technische koppeling werkt; partijen moeten ook kunnen vertrouwen op de kwaliteit, herkomst, betekenis en toegestane toepassing van de data.

4.4 Investeer in semantiek, metadata en waardenlijsten

Een vierde inzicht is dat semantiek, metadata en waardenlijsten bepalend zijn voor de bruikbaarheid van data. Data is pas herbruikbaar wanneer duidelijk is wat gegevens betekenen, hoe ze zijn vastgelegd, binnen welke context ze zijn ontstaan en voor welk doel ze geschikt zijn. In meerdere casussen komen vragen terug over begrippen, definities, skills, leeruitkomsten, voortgangsinformatie, aggregatieniveaus en metadata. Zonder gedeelde taal is het moeilijk om data uit verschillende bronnen betrouwbaar te

combineren of te vergelijken. Denk bijvoorbeeld aan het gebruiken van dezelfde meeteenheid voor groepen studenten.

4.5 Laat techniek volgen uit toepassing, governance en semantiek

Een vijfde inzicht is dat techniek noodzakelijk is, maar niet het vertrekpunt vormt. Afhankelijk van de toepassing kunnen verschillende technische patronen passend zijn, zoals API's, dataspace's, Learning Record Stores, registers, catalogi of andere voorzieningen. De keuze voor techniek moet echter volgen uit de behoefte, de governance en de semantiek. Een API, register of voorziening lost het vraagstuk niet op wanneer onduidelijk is waarom data wordt gedeeld, wat de data betekent, wie verantwoordelijk is en onder welke voorwaarden hergebruik is toegestaan.

De besproken casussen laten daarmee zien dat er onder verschillende praktijkvragen vergelijkbare data-deelpatronen liggen. Voorbeelden daarvan zijn het delen van leerdata voor persoonlijke feedback, het combineren van geaggregeerde data voor kwaliteitsverbetering, het verbinden van skillsdata met onderwijsaanbod, het benutten van data voor onderzoek en beleid, en het delen van data met leveranciers om toepassingen of modules te verbeteren.

5. Conclusie

De themabijeenkomst maakte duidelijk dat data delen in het onderwijs geen opzichzelfstaand technisch vraagstuk is, maar een randvoorwaarde voor een onderwijssector die sneller kan leren, vernieuwen en samenwerken. De behoefte aan data ontstaat op verschillende plekken in de keten: bij het verbeteren van leerprocessen, het actualiseren van onderwijsaanbod, het verbinden van onderwijs met arbeidsmarkt- en sectorontwikkelingen, het ondersteunen van persoonlijke leerroutes en het onderbouwen van beleid en onderzoek.

Tegelijkertijd laat de bespreking zien dat de meerwaarde van data delen pas ontstaat wanneer de basis op orde is. Het gaat niet alleen om de vraag hoe data technisch kan worden uitgewisseld, maar vooral om de vraag waarom data wordt gedeeld, door wie, met wie, onder welke voorwaarden en met welke betekenis. Governance, bronhouderschap, vertrouwen, semantiek, metadata, waardelijsten, datakwaliteit en technische standaarden moeten daarom in samenhang worden bekeken.